

Białe – czarne, dobre – złe, czyli świat przeciwieństw

Białe – czarne, dobre – złe, czyli świat przeciwieństw

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Wstęp

Język, którym się porozumiewamy jest wartością i służy do odnajdywania się w naszej rzeczywistości. Z tego powodu konieczne jest używanie jasnego, klarownego języka. Należy dążyć do wykorzystania jego bogatych zasobów, aby komunikacja stała się interesująca i zrozumiała. Jak powiedział Janusz Korczak: *Źle mówić i pisać znaczy krzywdzić swoją mową tych, którzy ją budowali.*

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Nauczysz się

- wzbogacać i urozmaicać swoje słownictwo;
- tworzyć synonimy i antonimy wybranych wyrazów;
- dokonywać redakcji tekstów;
- wskazywać i nazywać kontrasty oraz przeciwieństwa.

Cele edukacyjne zgodne z etapem kształcenia

1. uzyskuje świadomość występowania w języku antonimów i synonimów oraz sposobów ich tworzenia;
2. poszerza swoją znajomość reguł gramatycznych w języku ojczystym zwłaszcza w zakresie tworzenia synonimów i antonimów;
3. nabywa świadomość różnic między użyciem danych form;
4. rozwija umiejętność tworzenia wypowiedzi oceniających z wykorzystaniem wyrazów o bliskim, podobnym znaczeniu i wyrazów o znaczeniu przeciwnym.

Białe – czarne, dobre – złe, czyli świat przeciwieństw – *audiobook*

Rozdziały:

1. Hotel jest wspaniały
2. Kontrowersyjny pomnik
3. Trudny wybór

Wskazówka

Wyruszając w podróż poznawania bogactwa naszego języka, zwróć uwagę, jak uczestnicy dialogu opisują sytuację, czy używają podobnych wyrazów, określeń. Zastanów się, czy mają cały czas podobne zdanie dotyczące omawianego obiektu i sytuacji.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PhiaBy1KR>

Białe – czarne, dobre – złe, czyli świat przeciwieństw

Rozdział 1

Hotel jest wspaniały.

Wysłuchasz rozmowy pomiędzy mamą i synem, którzy spędzają wakacje w hotelu we Włoszech.

- Nareszcie mogę odpocząć i to bez gotowania, prania i sprzątania twojego pokoju.
- Ja też nie muszę tutaj sprzątać i mogę się wreszcie zająć poważniejszymi sprawami.
- Rozejrzyj się, Michale, jak tu pięknie – plaża, wspaniały hotel i te widoki.
- Hotel jest fajny i dobry, w końcu pięć gwiazdek! Przyznaję, jest interesujący.
- Dobry?! Jest rewelacyjny, wspaniały i pokoje są oszałamiające.
- No przecież mówię, że jest spoko.
- „Spoko” to jest w domu, synu. To doskonale miejsce, a budynek hotelu nowoczesny i bardzo funkcjonalny.
- Faktycznie, nie wygląda jak większość hoteli.
- O to mi chodziło, jest wyjątkowy. Ty chyba lubisz to, co wyjątkowe?
- Dlaczego tak uważasz?
- Świadczy o tym twoja ekstrawagancka fryzura.
- Nie bądź zgryźliwa, mamo.
- Nie jestem zgryźliwa, tylko szczera i prostolinijna.
- Kto jeszcze mówi „prostolinijna”?!
- Ja! Chodźmy już do naszego spoko hotelu.

Rozdział 2

Kontrowersyjny pomnik

Syn i ojciec zwiedzają miasto. Zauważają pomnik i dyskutują na jego temat.

- Nareszcie się wyrwaliśmy, obrzydły mi już hotelowe luksusy.
- Ja też się cieszę. Mam dość leżenia na plaży i ciągłych zachwyty mam nad niesamowitym basenem i czarującym kelnerem.
- Ja tam uważam, że kelner jest niegrzeczny i nieokrzesany.

- Moim zdaniem to sympatyczny facet. Chodźmy zobaczyć stadion i pochodzić po sklepach.
- Pamiętaj, że nie mam za dużo pieniędzy.
- Jak zwykle... Tato! Spójrz w prawo, tam – obok fontanny! Co za ohyda! Co to w ogóle jest? Nigdy nie widziałem czegoś takiego.
- Ja uważam, że jest piękny. To monumentalna rzeźba przedstawiająca walczące siły.
- Jakie siły? Nie widzę nic takiego.
- Ten pomnik jest bardzo nowoczesny, Michale. Zobacz, jakie ma łagodne bryły i miękki modelunek.
- Tato! Co ty wygadujesz, to coś jest obrzydliwe i okropne.
- Masz prawo do własnej opinii. Ja sądzę, że to oryginalna rzeźba. Wielu ludzi nie rozumie sztuki, ale tylko dlatego, że nie chce jej zrozumieć. Trzeba popatrzeć, zachwycić się, pomyśleć...
- Mam się zachwycić tym koniem czy facetem, który się z nim siłuje? To kiepska rzeźba, nie podoba mi się – i już.
- Mnie się podoba, spójrz na to napięcie ruchu i gest postaci. Jest niesamowita.
- Chodźmy lepiej na stadion, pokażę ci coś niesamowitego!

Rozdział 3

Trudny wybór

Matka i syn siedzą na plaży. Rozmawiają o czymś, co spotkało chłopaka.

- Jak tu jest pięknie! Jestem taka zadowolona. W domu często bywam nieszczęśliwa. Przytłacza mnie nadmiar obowiązków.
- Wiem, mamo. Jesteś przemęczona i niespokojna. Ja też nie mam łatwego życia – nauka, nauka i nauka...
- Rzeczywiście jest ci niełatwo: leżenie, komórka, film... Na szczęście tutaj jestem spokojna i wypoczęta. Dlaczego jesteś taki cichy i smutny? Zwykle mój syn jest głośny i radosny.

- To nic takiego... Mam dylemat...
- Co się stało?
- Widziałem dzisiaj jak kelner – wiesz, ten sympatyczny – podniósł portfel upuszczony przez gościa i nie zawołał go, ale schował portfel do kieszeni.
- To okropne. Jesteś pewien? Postąpił niegodziwie i obłudnie.
- Mamo... A może mi się wydawało, może... Wydawał mi się sympatyczny i uczciwy. Zawsze do nas zagadywał, uśmiechał się. Nie naciągał na napiwki.
- Mówiłeś, że nie zawołał tego pana, więc jego zachowanie było nieuczciwe i niemoralne.
- Pewnie masz rację, ale zawsze zachowywał się szarmancko i uprzejmie. Był profesjonalny i grzeczny.
- Ta sytuacja świadczy o jego obłudzie. Na pewno nie jest taki, jakim się nam wydawał – hipokryta.
- Chyba muszę porozmawiać z kierownikiem... Zobaczymy, co powie. Nie chcę sam wydawać wyroku.
- To byłoby idealne wyjście z sytuacji. Spróbujmy być obiektywni.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zobacz także

Białe – czarne, dobre – złe, czyli świat przeciwieństw

Rozdział 1

Hotel jest wspaniały.

Wysłuchasz rozmowy pomiędzy mamą i synem, którzy spędzają wakacje w hotelu we Włoszech.

- Nareszcie mogę odpocząć i to bez gotowania, prania i sprzątania twojego pokoju.
- Ja też nie muszę tutaj sprzątać i mogę się wreszcie zająć poważniejszymi sprawami.
- Rozejrzyj się, Michale, jak tu pięknie – plaża, wspaniały hotel i te widoki.
- Hotel jest fajny i dobry, w końcu pięć gwiazdek! Przyznaję, jest interesujący.
- Dobry?! Jest rewelacyjny, wspaniały i pokoje są oszałamiające.
- No przecież mówię, że jest spoko.
- *Spoko* to jest w domu, synu. To doskonałe miejsce, a budynek hotelu nowoczesny i bardzo funkcjonalny.
- Faktycznie, nie wygląda jak większość hoteli.

- O to mi chodziło, jest wyjątkowy. Ty chyba lubisz to, co wyjątkowe?
- Dlaczego tak uważasz?
- Świadczy o tym twoja ekstrawagancka fryzura.
- Nie bądź zgryźliwa, mamó.
- Nie jestem zgryźliwa, tylko szczera i prostolinijna.
- Kto jeszcze mówi *prostolinijna*?!
- Ja! Chodźmy już do naszego spoko hotelu.

Rozdział 2

Kontrowersyjny pomnik

Syn i ojciec zwiedzają miasto. Zauważają pomnik i dyskutują na jego temat.

- Nareszcie się wyrwaliśmy, obrzydły mi już hotelowe luksusy.
- Ja też się cieszę. Mam dość leżenia na plaży i ciągłych zachwyty mam nad niesamowitym basenem i czarującym kelnerem.
- Ja tam uważam, że kelner jest niegrzeczny i nieokrzesany.
- Moim zdaniem to sympatyczny facet. Chodźmy zobaczyć stadion i pochodzić po sklepach.
- Pamiętaj, że nie mam za dużo pieniędzy.
- Jak zwykle... Tato! Spójrz w prawo, tam – obok fontanny! Co za ohyda! Co to w ogóle jest? Nigdy nie widziałem czegoś takiego.
- Ja uważam, że jest piękny. To monumentalna rzeźba przedstawiająca walczące siły.
- Jakie siły? Nie widzę nic takiego.
- Ten pomnik jest bardzo nowoczesny, Michale. Zobacz, jakie ma łagodne bryły i miękki modelunek.
- Tato! Co ty wygadujesz, to coś jest obrzydliwe i okropne.
- Masz prawo do własnej opinii. Ja sądzę, że to oryginalna rzeźba. Wielu ludzi nie rozumie sztuki, ale tylko dlatego, że nie chce jej zrozumieć. Trzeba popatrzeć, zachwycić się, pomyśleć...
- Mam się zachwycić tym koniem czy facetem, który się z nim siłuje? To kiepska rzeźba, nie podoba mi się – i już.
- Mnie się podoba, spójrz na to napięcie ruchu i gest postaci. Jest niesamowita.
- Chodźmy lepiej na stadion, pokażę ci coś niesamowitego!

Rozdział 3

Trudny wybór

Matka i syn siedzą na plaży. Rozmawiają o czymś, co spotkało chłopaka.

- Jak tu jest pięknie! Jestem taka zadowolona. W domu często bywam nieszczęśliwa. Przytłacza mnie nadmiar obowiązków.
- Wiem, mamó. Jesteś przemęczona i niespokojna. Ja też nie mam łatwego życia – nauka, nauka i nauka...
- Rzeczywiście jest ci niełatwo: leżenie, komórka, film... Na szczęście tutaj jestem

spokojna i wypoczęta. Dlaczego jesteś taki cichy i smutny? Zwykle mój syn jest głośny i radosny.

– To nic takiego... Mam **dylemat**...

– Co się stało?

– Widziałem dzisiaj jak kelner – wiesz, ten sympatyczny – podniósł portfel upuszczony przez gościa i nie zawołał go, ale schował portfel do kieszeni.

– To okropne. Jesteś pewien? Postąpił niegodziwie i obłudnie.

– Mamo... A może mi się wydawało, może... Wydawał mi się sympatyczny i uczciwy. Zawsze do nas zagadywał, uśmiechał się. Nie naciągał na napiwki.

– Mówiłeś, że nie zawołał tego pana, więc jego zachowanie było nieuczciwe i niemoralne.

– Pewnie masz rację, ale zawsze zachowywał się **szarmancko** i uprzejmie. Był profesjonalny i grzeczny.

– Ta sytuacja świadczy o jego obłudzie. Na pewno nie jest taki, jakim się nam wydawał – **hipokryta**.

– Chyba muszę porozmawiać z kierownikiem... Zobaczymy, co powie. Nie chcę sam wydawać wyroku.

– To byłoby idealne wyjście z sytuacji. Spróbujmy być obiektywni.

Polecenie 1

Komu hotel podoba się bardziej, mamie czy synowi? Uzasadnij odpowiedź.

Polecenie 2

Czy uważasz, że możemy wskazać kto miał rację w ocenie pomnika?

Polecenie 3

Co zrobiłbyś na miejscu Michała? Uzasadnij swoją odpowiedź. Które cechy wymienione w dialogu są dla Ciebie ważne?

Podsumowanie

Nasz język jest bogaty i pozwala nazywać elementy świata w różnorodny sposób za pomocą:

SYNONIMÓW – wyrazów bliskoznacznych, o podobnym znaczeniu;

ANTONIMÓW – wyrazów o znaczeniu przeciwnym.

Antonimy mogą być wyrazami o utrwalonym znaczeniu, np. dobry – zły. Możemy je sami stworzyć używając cząstki nie np. przyjaciel – nieprzyjaciel.

Pamiętaj, żeby korzystać z języka świadomie, precyzyjnie dobierać słowa, wówczas rozmowa z tobą będzie interesująca.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o.

Praca domowa

Stwórz tekst, w którym opisziesz hotel lub pomnik wspomniane w nagraniach. Użyj wielu przymiotników. Zwróć uwagę, aby w tekście znalazło się minimum 5 synonimów i 3 antonimy.

PRACA DOMOWA – ZAŁĄCZNIK

Lista przykładowych synonimów i antonimów:

wspaniały	luksusowy	niemoralny
niezwykły	czarujący	szarmancki
niesamowity	niegrzeczny	grzeczny
zachwycający	nieokrzesany	profesjonalny
brzydki	sympatyczny	stary
piękny	monumentalny	obiektywny
nowoczesny	nieprofesjonalny	
przestarzały	obrzydlivy	
wygodny	okropny	
niewygodny	oryginalny	
fajny	zachwycający	
dobry	kiepski	
interesujący	spokojny	
rewelacyjny	wypoczęty	
oszałamiający	cichy	
ohydny	smutny	
funkcjonalny	głośny	
wyjątkowy	radosny	
ekstrawagancki	niegodziwy	
zgryźliwy	obłudny	
szczerzy	sympatyczny	
prostolinijny	uczciwy	

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o. Plik w formacie ZIP, rozmiar 19 KB.

Ćwiczenia

Wskazówka

W przypadku braku możliwości rozwiązania zadania z klawiatury lub trudności z odczytem przez czytnik ekranu skorzystaj z innej wersji zadania.

Ćwiczenie 1

Do każdego z podanych wyrazów dopisz jego synonim, który wystąpił w nagraniu.

1. CUDOWNY -
2. CIEKAWY -
3. ZACHWYCAJĄCY -
4. ŁADNY -
5. SZCZERY -

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 3

Do podanych wyrazów dopisz antonimy, które usłyszałeś w nagraniu.

1. Zrozumiały -
2. Staromodny -
3. Piękne -
4. Niegrzeczny -

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Ćwiczenie 5

Zamień przekreślone wyrazy tak, aby zmienić całkowicie wymowę zdania na przeciwną. Pomoże Ci treść wysłuchanego dialogu. Zwróć uwagę na przedrostki i zaimki przeczące.

1. W domu często bywam bardzo ~~szczęśliwa~~.

2. Jego zachowanie było ~~uczciwe~~.

3. Kelner zachowywał się ~~nieuczciwie~~.

4. Chcę być ~~obiektywna~~.

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Inna wersja zadania

Słowniczek

dylemat

sytuacja wymagająca wyboru między dwiema różnymi możliwościami; problem; alternatywa

ekstrawagancki

odbiegający od ogólnie przyjętych zwyczajów i norm; ekscentryczny, dziwaczny, oryginalny, zadziwiający, bulwersujący, wzbudzający zainteresowanie

hipokryta

(gr. *hipokrisis* – udawanie) człowiek, u którego następuje rozbieżność między zasadami moralnymi, które głosi, a ich przestrzeganiem w życiu codziennym

hipokryzja

udawanie, fałsz, dwulicowość, obłuda, niespójność stosowanych zasad moralnych

kontrowersyjny

wywołujący spory, niepozwalający na jednoznaczną ocenę, problematyczny, dyskusyjny, sporny

precyzyjny

dokładny, odznaczający się dbałością o szczegóły w wykonaniu czegoś
szarmancki

odznaczający się wyszukaną grzecznością, elegancki, uprzejmy

Powrót do e-podręcznika

E-podręcznik „Kultura odmienia”

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/131144/v/latest/t/student-canon>

2.3.2.1. Kontrasty i przeciwieństwa w języku

<http://www.epodreczniki.pl/reader/c/131144/v/latest/t/student-canon/m/j0000007VAB1v50>

Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.